

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sayı : 17147
Tarih : 01.03.2022

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Nükleer Enerji Alanında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Teklifim gerekçesi ile ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim. 01/03/2022

Murat ÇEPNİ
İzmir Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	-Çevre -Plan ve Bütçe
Esas Komisyon	Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji
Tarih: 01 Mart 2022	Esas No: 2/4229

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BSK.LIGI
0 1 Mart 2022
Numara:

T B M M GENEL EVRAK
0 1 Mart 2022
No. 975613
EBYS'ye AKTARILMIŞTIR

GEREKÇE

Türkiye, nükleer güç santralleri için, enerji ihtiyacı ve enerjide dışa bağımlı olmayı gerekçe göstermektedir. Özellikle 2000'lerden sonra enerji yatırımlarında büyük artış yaşanmıştır. Enerji alanının piyasalaştırılması ile şirketlerin bu alandaki faaliyetleri hazine alım garantileri dahil olmak üzere birçok araçla teşvik edilmiştir. Bu teşvik destekli politikalar sonucu enerjide kurulu güç, talebin neredeyse iki katına ulaşmıştır. Bununla birlikte enerjide dışa bağımlılık azalmak yerine artmış ve üstelik enerjide hane halkına daha pahalı elektrik vermeye başlanmıştır.

Enerji ihtiyacı olarak belirtilen durum, esas olarak, gelişmiş ülkelerin terk ettiği ya da Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelere transfer ettiği sistemlerdir.

Bunlar; elektrik ark ocaklı demir-çelik üretimi, çimento gibi enerji yoğun sanayi sektörlerinin teşviki, Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü tarafından geliştirilen mega-kent politikalarına bağlı kentsel dönüşüm projeleri, AVM gibi yollarla kentsel yaşamın bir piyasa haline getirilmesi, ulaşımda karayolu yatırımlarının esas alınmasıdır.

Bu bir politik tercihtir. Kamu kaynakları, yerli veya yabancı sermaye gruplarına, karlı yatırım imkanı olarak sunulmaktadır. Avrupa'nın merkez kapitalist ülkelerinde 1970'lerden 2013'e kadar (örneğin Danimarka ve Hollanda) yaklaşık %92lik oranda demir çelik üretimi düşmüştür. Aynı yıllarda ise Türkiye'de demir çelik üretimi 1 milyon 312 bin tondan, 26.4 kat artışla, 34 milyon 654 bin tona yükselmiştir. Türkiye demir çelik üretiminin yarısını (17.3 milyon ton) ihraç ederek dünya yedincisi olmuştur.

Hem hammadde sağlanması aşamasında, hem üretim aşamasında doğaya en fazla zarar veren; hem de üretim sürecinde yüksek elektrik enerjisine gereksinim duyulan çimento sanayi için de benzer durum söz konusudur.

1975-2013 arasında İngiltere, Fransa, İtalya ve Almanya'da çimento üretimleri önemli ölçüde azaltılırken Türkiye'de 1990'da 24 milyon ton olan çimento üretimi, 2013'te 71 milyon tona çıkarılmıştır. Bu üretim miktarı ile Türkiye, çimento üretiminde Avrupa birincisi ve Dünya genelinde yedinci olmuştur. Çimento ihracatında dünya çimento üretiminin yüzde 59'unu gerçekleştiren Çin'i bile geçmiştir.

Enerji ihtiyacı söylemine rağmen, gerek TMMOB ve gerekse de EÜAŞ tarafından hazırlanan raporlarda, mevcut enerji altyapısının rehabilitasyonu ve değişik tasarruf tedbirlerinin devreye sokulması sayesinde, %20'ye yakın tasarruf sağlanacağı gerçeği, ısrarla göz ardı edilmiştir. Bilakis, yaz-kış saat uygulamasının kaldırılması gibi elektrik tüketimini artıran uygulamalar devreye sokulmuştur.

Enerji tüketimi verileri baz alınarak, en çok elektrik tüketen üçüncü alan konutlar olarak gösterilmektedir. Burada da bir manipülasyon olduğuna işaret etmek gerekir. Şubat 2021 itibarıyla Türkiye'de 65 ilde yaklaşık 441 AVM faaliyet göstermektedir. Orta ölçekli bir alışveriş merkezinin aylık elektrik gideri 15 bin hanenin tükettiği elektriğe eşittir. Dolayısıyla tasarruf tedbirlerine, AVM ve bunun gibi tüketim merkezlerinin kapatılması da dahil edilmelidir.

TEİAŞ'ın Aralık 2021 Kurulu Güç Raporuna göre; Türkiye'nin 10.457 adet enerji santralinde toplam 99.819,6 MW kurulu gücü bulunmaktadır.

EPDK 2021 Yılı Elektrik piyasası Aralık ayı sektör raporuna göre; Ocak-Aralık Dönemi Lisanslı Üretim, 319.275.221 MWh'tır. Raporda, en yüksek ani puant Ocak-Aralık 2021 döneminde 56.304 MW olarak belirtilmiştir.

2021 Aralık ayında faturalanan elektrik tüketiminin tüketici türü bazında dağılımındaki paylar; aydınlatma için 555.289,98 MWh (pay % 2,554), mesken için 5.361.467,45 MWh (pay % 24,662), sanayi için 9.805.530,69 MWh (pay % 45,105), tarımsal sulama için 520.984,59 MWh (pay % 2,396), ticarethaneler için 5.496.216,66 MWh (pay % 25,282) dir.

Veriler, Nükleer Güç Santrali projelerinin enerji gerekliliği için olmadığını ortaya koymaktadır. Türkiye'nin daha fazla enerjiye ve buna yönelik enerji yatırımlarına ihtiyacı yoktur. Halktan ve doğadan yana bir enerji politikasına, sanayi politikasına ihtiyaç bulunmaktadır.

Nükleer Güç Santralleri insanlar ve çevre için ciddi risk oluşturan tehlikeli sistemlerdir. NGS'nde radyoaktif maddeler elektriğe dönüştürülmektedir. Nükleer santrallerde hammadde olarak uranyum kullanılmaktadır.

Çok tehlikeli olan uranyumu kullanan nükleer santrallerde alınan üst düzey koruyucu önlemler dahi kaza riskini ortadan kaldıramamaktadır. Gerek insani nedenlerden, gerekse teknik nedenlerden, gerekse de öngörülemeyen doğa olaylarından (deprem, tsunami, vb.) dolayı kaza riski sıfırlanamamaktadır. Nitekim Japonya'da yaşanan Fukushima felaketi bunun örneğidir.

Nükleer santrallerde gerekli önlemlerin alınmaması, doğal afetler ve insan hataları sonucu nükleer kazalar meydana gelmektedir.

Uluslararası Atom Enerji Ajansı'nın belirttiği en önemli kazalar; 1979 yılında ABD'de, Pensilvanya Eyaleti'ndeki Three Miles Island nükleer santralinde meydana gelen kaza, 1986 yılında Çernobil Nükleer Santral kazası ve 2011 yılında meydana gelen Fukushima Santral Kazasıdır. Fukushima kazası Japonya'da deniz altında meydana gelen, Richter ölçeğinde 8.9 olarak değerlendirilen, tarihte bilinen en büyük 7. Deprem sonucunda oluşan tsunami etkisiyle meydana gelmiştir. Bu kazalar, nükleer güç santrallerinin neden olduğu telafisi imkansız yıkımları ortaya koymaktadır. Kazalar nedeniyle radyoaktif gazların doğaya salınması sonucu yıllar boyunca halk ve çevre sağlığı ciddi anlamda etkilenmektedir.

Dünyanın birçok ülkesi, nükleer santralleri kapatma kararı almış ve yeni nükleer santral yapımını durdurmuştur. Avusturya, Filipinler ve Brezilya, yapımı biten nükleer santralleri çalıştırmadan kapatmıştır. İsveç, 1980 yılında yapılan referandum sonucunda 2010 yılında, tüm nükleer santrallerini kapatma kararı almıştır. İtalya, İngiltere, İspanya, Belçika, Finlandiya, Rusya, Çin, Endonezya, Küba, Tayland ve Vietnam nükleer planlarını terk etmiştir. Almanya'da son altı nükleer santralden üçü daha kapatılmıştır. 2030 yılına kadar da rüzgar ve güneşten üretilen yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik talebini karşılamayı hedeflemektedir.

Türkiye'nin ilk nükleer santrali olan Akkuyu Nükleer Güç Santrali'nin yapımı Mersin-Akkuyu'da devam etmektedir. Her biri bin 200 megavatlık, toplam 4 üniteden oluşacak ve 4

bin 800 megavat gücünde olacak proje için önemli olan ekipman ve teknoloji ürünlerinin çoğu Rusya'dan temin edilmektedir.

Nükleer enerji, iddia edildiği gibi ucuz değil, aksine en pahalı enerji türüdür. 30-40 yıllık ekonomik ömürleri boyunca sıkça karşılaşılan kazalar, devre dışı kalmalar, bakımlar ve onarımlar nedeniyle çok pahalıya enerji üretilmektedir.

Akkuyu Nükleer Güç Santrali projesi başladığı günden bu güne, tonlarca ağırlıktaki reaktörü taşıyacak olan beton zeminde oluşan çatlaklar, trafo patlamaları, su basmaları, işçi eylemleri ve iş cinayetleri ile gündeme gelmektedir.

Nükleer santral inşaatında iş güvenliği koşulları bulunmamaktadır. Resmi kayıtlarda bilgilere ulaşamamakla birlikte 2021 yılında üç işçi, 24 Şubat 2022 tarihinde ise türbin yapımında kullanılan vincin halatının kopması sonucu bir Rus işçi hayatını kaybetmiştir. 27 Şubat 2022 tarihinde de işçi servisinin kaza yapması sonucu 18 işçi yaralanmıştır.

Bir nükleer santralin normal çalışması esnasında çevreye yaydığı ve kaza sonucu ortaya çıkan radyasyon, canlılara besin ya da solunum yoluyla geçmektedir. Bu radyasyonlar kansere yol açmaktadır. Nükleer santrallerin civarında yaşayanlarda, kanser vakalarında yüzde 400'lük artış ve genetik mutasyonlar sonucu normal olmayan doğumlar, yaygın lösemi hastalıkları görülmüştür.

Uzmanlar, Akkuyu Nükleer Santralinin yer, zemin ve deprem etütlerine göre uygun bölgede olmadığını, 25 kilometre uzaklığındaki aktif Ecemiş fay hattında meydana gelecek bir depremde tam bir felaket yaşanabileceğini, bu durumdan Türkiye'nin yanı sıra, tüm Ortadoğu'nun etkileneceğini belirtmişlerdir.

Türkiye'de, yüzde 8-20 oranında olan elektrik üretim, dağıtım ve iletim sistemlerindeki kayıp ve kaçak oranı, OECD ortalamasının 3 katıdır.

İletim ve dağıtım hatlarında yapılacak ciddi iyileştirmelerle, trafo ve enerji üretim santrallerinde yapılacak teknolojik yeniliklerle, üretim kapasitesinin 1/4'ü, yani 4-5 adet Akkuyu Nükleer Santrali'nin üreteceği elektrik elde edilebilir.

Ayrıca kompakt ampullerin kullanılması durumunda da en az 2 adet Akkuyu Nükleer Santralinin sağlayacağı elektriğin tasarruf edileceği bilimsel olarak belirtilmektedir.

Olası bir kazada milyonlarca kişinin yanı sıra narenciyecilik, sebzecilik gibi tarımsal faaliyetler de büyük zarar görecektir.

Sinop NGS projesinde ise hazırlanan bilirkişi raporunda; kaza durumunda acil tahliyenin güç olacağı, atıkların akıbetinin belirsiz olduğu, yer seçiminin hatalı olduğu, deprem, heyelan ve tsunami konusunda birçok eksiklikler bulunduğu, çevrede biyoçeşitliliği yok edeceği, tarım alanlarına, su varlıklarına telafisi imkansız zararlar vereceği ortaya konmuştur.

Nükleer Santraller ile ilgili temel sorunlardan biri de nükleer atık yönetimi konusudur. Radyoaktif atıkların bertarafı ciddi derecede önem arz etmektedir. Türkiye'de nükleer santral kurulması tartışmalarında nihai atıkların güvenli bir şekilde depolanması göz ardı edilmektedir. Sürekli depolama alanları dünyada da hala kurulmuş değildir.

Milyonlarca yılda yok olabilecek (uranyum elementinin yarılanma ömrü yaklaşık 4,5 milyon yıldır) radyoaktif atıklar küresel ölçekte önemli bir sorundur. Radyoaktif atıkların

zararsız hale getirilmesi, nükleer santral yapmaktan daha maliyetli olmaktadır ve ciddi ekonomik yük getirmektedir. Denebilir ki, radyoaktif atıkların doğaya, canlılara zarar vermesi kesinlikle engellenemez. Radyoaktif maddelerin doğaya gömülmesi hiçbir şekilde onların zararlarını ortadan kaldırmadığı gibi bütün gelecek kuşakları risk altına sokmaktadır.

Sinop Nükleer Güç Santrali projesinde, santralin kurulacağı İnceburun Yarımadasında radyoaktif depolama ve bertaraf tesisinin kurulacağı da iddia edilmektedir. Karadeniz fay hattı Karadeniz'e paralel bir şekilde ilerlemektedir. Deprem tehlikesine ek olarak Sinop'ta heyelan tehlikesi bulunduğu da bilimsel raporlarda yer almaktadır.

Türkiye'de atık sorununun yönetilemediğinin bir örneği de İzmir'de yaşanmaktadır. İzmir Gaziemir İlçesi Emrez Mahallesinde, Aslan Avcı Döküm Sanayi Tic.A.Ş.'ye ait olan 70 dönümlük arazide (28 Mart 2020 tarihinde Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile kapatılan), Türkiye Atom Enerjisi Kurumu (TAEK) tarafından 2007 yılında yapılan araştırma sonucunda 100 bin ton radyoaktif atık gömülü olduğu rapor edilmiştir.

Tesiste, Türkiye'de bulunmayan nükleer çubuklar (Europium 152-154) getirilerek kurşun ve gümüş geri dönüştürülmüş, bu işlemlerin ardından, kalan tehlikeli atıklar denetimsiz bir şekilde rastgele araziye gömülmüştür. Ölçümlerde, radyasyon miktarı normal değer 219 katı çıkmıştır. Ayrıca ağır metal atıklar da mevcuttur. Gaziemir'deki sahanın temizlenmesi ve rehabilitasyonu işi halen yapılamamıştır. Bölgede kanser vakalarının giderek arttığı gözlemlenmektedir. Bu örnekten de anlaşılacağı gibi radyoaktif atık üreten üretimlerin engellenmesi, yasaklanması gerekmektedir.

Nükleer enerji santralleri güvenlikten, radyoaktif atıklara kadar pek çok risk barındırmaktadır. Dünya ülkeleri nükleer santrallerden hem yapım aşamasında hem de sonrasında yol açtığı ekolojik yıkımlar ve olası kazalar nedeniyle vazgeçerken, mevcut santralleri kapatırken, NGS konusundaki ısrarın hiçbir mantıklı izahı bulunmamaktadır.

Türkiye'de mevcut Akkuyu Nükleer Güç Santrali Projesi ve Sinop Nükleer Güç Santrali projelerinin iptal edilmesi, yeni nükleer güç santrali projelerinin yapılmaması ve hiçbir şekilde Türkiye'ye nükleer atıkların sokulmaması, nükleer atık ticaretinin yasaklanması gerekmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Akkuyu Nükleer Güç Santrali Projesi ile Sinop Nükleer Güç Santrali Projesinin iptal edilmesi amaçlanmaktadır.

MADDE 2- Türkiye'ye nükleer atıkların sokulmaması, nükleer atık ticaretinin yasaklanması amaçlanmaktadır.

MADDE 3- Nükleer güç santrallerinin kurulması ve işletilmesini düzenleyen kanunların yürürlükten kaldırılması amaçlanmaktadır.

MADDE 4- Yürürlük maddesidir.

MADDE 5- Yürütme maddesidir.

NÜKLEER ENERJİ ALANINDA BAZI DÜZENLEMELER YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

Proje iptali

MADDE 1- (1) Akkuyu Nükleer Güç Santrali Projesi ile Sinop Nükleer Güç Santrali Projesi iptal edilmiştir.

Radyoaktif atık ticareti

MADDE 2- (1) Türkiye Cumhuriyeti egemenlik alanı dışında yürütülen bir faaliyet sonucu ortaya çıkmış olan radyoaktif atıklar, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisine sokulamaz.

(2) Radyoaktif atıkların ticareti yasaktır.

Yürürlükten kaldırılan mevzuat

MADDE 3- (1) 9/11/2007 tarihli ve 5710 sayılı Nükleer Güç Santrallerinin Kurulması ve İşletilmesi ile Enerji Satışına İlişkin Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) 2/7/2018 tarihli ve 702 sayılı Nükleer Düzenleme Kurumunun Teşkilat Ve Görevleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

MADDE 4- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 5- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.